

نقد و بررسی دیدگاه‌های مختلف درباره علل سکوت امام علی (علیه السلام)

محبوبه رفیعیان

چکیده

از مسائل چالش برانگیز در موضوع امامت امیرالمؤمنین سکوت و عدم اقدام جدی حضرت در برابر خلافت خلفاء و علل آن می‌باشد. و از موضوعاتی که بعد از شهادت حضرت رسول (صلی الله علیه و آله) باعث اختلاف و نزاع بین مسلمانان شده است؛ موضوع خلافت و جانشینی آن حضرت است. این نزاع بر سر آن است که آیا امامت، منصبی الهی مثل نبوت است یا رهبری سیاسی و اجتماعی امت پس از پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اگر امامت منصبی غیر الهی باشد، آیا از طریق نص پیامبر مشخص می‌گردد یا با انتخاب مردم؟ غیرشیعه عقیده دارد که امامت همان خلافت و جانشینی پیامبر (صلی الله علیه و آله) بوده و هیچ‌گونه نصی درباره آن وجود نداشته و انتخاب خلیفه بر عهده مردم است. آنان برای عدم نص بر امامت حضرت علی (علیه السلام) دلایل زیادی ذکر می‌کنند که یکی از مهمترین آنها سکوت ایشان می‌باشد. اهل سنت براین باورند که این سکوت، حاکی از رضایت حضرت به خلافت خلفاء و مشروعیت خلافت آنها می‌باشد. ولی شیعه امامت را امری فراتر از خلافت سیاسی دانسته؛ آن را منصبی الهی مثل نبوت می‌داند که شخص آن از طریق نص معرفی می‌گردد. آن چه در این پژوهش بررسی می‌شود؛ سکوت امام در برابر خلفاء و بررسی علل آن می‌باشد. در این راستا عقاید هر کدام از گروه‌ها و بزرگان مذاهب درباره امامت و خلافت و دیدگاه ایشان درباره سکوت امیرالمؤمنین بیان شده و به تحلیل و بررسی آنها پرداخته می‌شود. سپس به بیان علل سکوت امیرالمؤمنین از دیدگاه اندیشمندان شیعی پرداخته می‌شود. در کنار نظرات رایج درباره علل سکوت امیرالمؤمنین، به بیان عقاید امامت الهی در شیعه و عقاید اهل سنت درباره شرایط امامت پرداخته می‌شود. بیان این دو مطلب باعث درک بیشتر امامت الهی و اهمیت آن در نزد شیعه می‌شود که سکوت حضرت بسیار با این موضوع آمیخته است.

کلید واژه‌ها: سکوت، امام علی، خلفاء، خلافت، نص و نصب

Abstract

Among the challenging issues in the subject of the Imamate of *Amir al-Mu'minin* (p.b.u.h) is the silence and lack of His serious action against the Caliphate of the Caliphs and its causes. And among the subjects that have caused disputes between the Muslims after the martyrdom of the Prophet Muhammad (S), is the issue of caliphate and His succession. This quarrel is about whether Imamate is a divine position like prophecy or it is the political and social leadership of the *Ummah* (nation) after the Prophet? And if Imamate is a non-divine position, is it determined by the Prophet's order or elected by the people? Non-Shiite believes that Imamate was the same caliphate and succession of the Prophet, and there was no order by the prophet, and the caliph's choice is done by the people. They mention a lot of evidence for not ordering on Ali's imamate, one of the most important of which is their silence. Sunni people believe that this silence reflects the satisfaction of Imam Ali (p.b.u.h) with the caliphate of the caliph and the legitimacy of their caliphate. But Shi'a regards Imamate as something beyond the political discourse; it is considered a divine position like a prophecy that one is introduced through the order. What is being studied in this research is the silence of the Imam against the caliphs and its causes. In this regard, the opinions of each group and religious leaders about the Imamate and the Caliphate and their views on the silence of the Amir (p.b.u.h) are given and analyzed. Then, the reasons for *Amir al-Momenin's* silence are discussed from the point of view of Shiite scholars. Along with the common ideas about the causes of *Amir al-Momenin's* silence, the ideas of the divine Imamate in Shi'a and the Sunni beliefs about the conditions of Imamate are discussed. The expression of these two subjects leads to a greater understanding of the divine Imamate and its importance to the Shi'a, in which the Imam's silence is involved.

Key words: silence, Imam Ali (p.b.u.h), caliphs, caliphate, order, and nomination.

الملخص:

ناقش العلماء فى موضوع الخلافه بعد النبى (ص) و خاصه حول موضوع السكوت و عدم رد فعل قاطع و علله من ناحيه الامام على (ص) و من جمله هذه الموضوعات بعد شهادته النبى (ص) التى تنتهى الى النزاع و المناقشه يكون موضوع خلافته و نيابته (ص).

كان هذا النزاع حول موضوع الامامه و ماهيته و هو هل الامامه من جانب الله تعالى مثل النبوه أو هى نوع من قياده السياسيه و الاجتماعيه بعد النبى (ص)؟ ان تكون الامامه منصباً لا الهى، هل النبى (ص) يتعينه ام الناس يختارونه؟ اهل السنه يعتقدون ان الامامه هى الخلافه و نيابه عن النبى (ص) و ليس نصاً فى سنه الرسول (ص) فيها و اختياره و انتخابه على الناس. هم يعدون دلائل كثيره لعدم النص حول موضوع الامامه و من جمله دلائلهم هى عدم رد فعل على (ع) و سكوته وفق آرائهم و معتقداتهم.

اهل السنه يحسبون السكوت دليلاً على الرضا و القبول و يسندون هذا السكوت ثمة من ثمات مشروعيه خلافه الخلفاء. لكن الشيعة تحسب الامامه ارفع من الخلافه بل تحسبها منصباً الهى كالنبوه، التى يُعيّن الامام وفق النص فى هذه الدراسه يحلل السكوت و عدم رد فعل (ع) و علله، فى هذا المجال. على هذا الاساس بُين عقائد و افكار علماء و زعماء المذاهب حول هذه المسأله و يحللها و يدرسها ثمّ يحلل و يبين دلائل و علل سكوت امير المومنين على (ع) فى وجهه نظر الشيعة و علماءها. و فى ظلّ هذه الدراسه و بيان عقائد الشيعة و السنه حول موضوع الامامه، يبين شروط الامامه من ناحيه الشيعة. تبين هاتين المسألتين تنتهى الى ادرك الافضل من الامامه الاهيه و اهميتها عند الشيعة التى امتزج بهذا الموضوع سكوت على (ع).

الكلمات الأساسية: السكوت، الامام على (ع)، الخلفاء، الخلافه، النص و النصب.

